

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. rugsėjo 22 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski, Egidijos Tamošiūnienės ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovų A. S. ir E. S. kasacinį skundą dėl Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 2 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovų A. S. ir E. S. ieškinį atsakovei S. S. dėl atlygintinio kelio servituto nustatymo, tretieji asmenys Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, uždaroji akcinė bendrovė „Viados NT“, Ž. M., E. G., V. G., G. Š., A. T., L. I., A. P., P. T., R. L., D. V., L. L., A. S., išvadą teikianti institucija Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių servituto nustatymo pagrindus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovai prašė nustatyti atsakovei S. S. priklausančiame žemės sklype, esančiame (duomenys neskelbtini), (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)) (tarnaujantysis daiktas) 6,39 m pločio (12 m pločio ties įvažiavimu iš Gojaus g.), 1456 kv. m ploto neteterminuotą atlygintinį kelio servitutą – teisę tokiu keliu važiuoti transporto priemonėmis ir naudotis juo kaip pėsčiųjų taku, tiesti, aptarnauti, naudoti požemines, antžemines komunikacijas, skirtą ieškovams priklausančiam žemės sklypui (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)) (viešpataujantysis daiktas) pagal UAB „Kadastrakis“ 2019 m. birželio 18 d. parengtą servituto nustatymo planą, nustatant atsakovei vienkartinę 50 Eur kompensaciją, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovai nurodė, kad jiems bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklauso žemės sklypas, esantis (duomenys neskelbtini), kuris ribojasi su atsakovei priklausančiu žemės sklypu. Privažiavimo į ieškovams priklausančią sklypą nėra nei iš Utenos g. (Molėtų plento), nei iš Gojaus g., todėl yra ribojama jų teisė patekti į žemės sklypą ir egzistuoja objektyvi būtinybė nustatyti kelio servitutą atsakovei priklausančiame žemės sklype. Servitutą racionaliausia nustatyti atsakovės žemės sklype, nes: 1) atsakovės žemės sklypas yra kelių apsaugos zonoje, t. y. 70 metrų nuo magistralinio kelio (A14) briaunų, kurioje yra ribojama ir (arba) draudžiama statyba ir ūkinė komercinė veikla, todėl servitutas minimaliai suvaržys atsakovės teises; 2) matininkų pasiūlytas kelio servitutas yra minimaliai nutolęs nuo Molėtų plento, todėl nebus daromas papildomas taršos ir triukšmo poveikis aplinkinėms teritorijoms; 3) žemės sklype (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), kuris su ieškovų sklypu ribojasi pietinėje pusėje, yra įrengta degalinė, kurios infrastruktūra yra išplėta ir pritaikyta tik specifinei veiklai vykdyti, todėl nustatyti kelio servituto per šį žemės sklypą nėra jokios galimybės; 4) žemės sklype (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), kuris su ieškovų sklypu ribojasi rytinėje pusėje, nėra ribojama statyba, todėl šiame žemės sklype kelio servitutas būtų neracionalus ir varžytų šio sklypo savininko teises labiau, nei servitutas varžytų atsakovės nuosavybės teises; be to, privažiavimas prie žemės sklypo iš Gojaus g. esančio kelio tik padidintų transporto eismą šiuo keliu, taršos ir triukšmo lygį.
4. Ieškovai pažymėjo, kad 2019 m. liepos 17 d. ir 2019 m. rugpjūčio 12 d. pranešimais kreipėsi į atsakovę su siūlymu nustatyti kelio servitutą notarine sutartimi, tačiau atsakovė sutarties sudaryti nesutiko.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Utenos apylinkės teismas 2020 m. liepos 9 d. sprendimu ieškinį atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
6. Teismas nustatė, kad byloje nėra ginčo, jog į ieškovams bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą, esantį (duomenys neskelbtini) (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), nėra privažiavimo. Šiaurėje ieškovų sklypas ribojasi su atsakovės žemės sklypu, o rytuose, prietryčiuose ir pietuose – su trečiųjų asmenų žemės sklypais. Su jokiais keliais ieškovų žemės sklypas nesiriboja. Nekilnojamojo turto registro duomenimis, ieškovų sklypui (kaip viešpatuojančiajam daiktui) naudoti nėra nustatyti jokie servitutai. Remdamasis tuo teismas padarė išvadą, kad ieškovai neturi galimybės patekti į savo žemės sklypą. Dėl to yra objektyvi būtinybė nustatyti kelio servitutą tam, kad ieškovai galėtų naudotis savo žemės sklypu.
7. Teismo vertinimu, ieškovai įrodė ketinimą sau priklausančiame žemės sklype vykdyti gamybinę veiklą. Vadovaudamasis Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko duomenimis teismas nustatė, kad ieškovai žemės sklypą įsigijo 2019 m. vasario 13 d. pirkimo–pardavimo

sutarties pagrindu; žemės sklypo pagrindinė naudojimo paskirtis – kita, o naudojimo būdas – pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos; terminui nuo 2019 m. vasario 19 d. iki 2029 m. vasario 19 d. ieškovai ir UAB „Marilisa“, kurios viena iš akcininkių yra ieškovė, sudarė panaudos sutartį. Remdamasis ieškovų pateiktais įrodymais ir ieškovų atstovo nurodytais duomenimis, teismas nustatė, kad UAB „Marilisa“, nusprendusi ieškovams priklausančiame žemės sklype užsiimti gamybine veikla – produktų padengimu metalo sluoksniu naudojant inovatyvią ir ekologišką PVD („Physical Vapor Deposition“) technologiją, 2019 m. vasario 25 d. pateikė paraišką dėl finansavimo pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 3 prioriteto „Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ priemonę; UAB „Marilisa“ suteiktas 321 030,90 Eur finansavimas naujų technologijų diegimui gamybinei veiklai vykdyti. Atsižvelgdamas į ieškovų pateiktą sandėliavimo paskirties pastato statybos techninį projektą ir statinį projektavusio liudytojo nurodytas aplinkybes, teismas nustatė, kad ieškovams priklausančiame žemės sklype buvo pradėtas projektuoti sandėliuoti skirtas statinys, tačiau projektas nebuvo baigtas, nes sklypas neturi privažiavimo.

8. Nors ieškovai pagrindė ketinimą vykdyti gamybinę veiklą žemės sklype, tačiau, teismo vertinimu, neįrodė, kad, jiems vykdant šią veiklą, vienintelė galimybė naudotis žemės sklypu yra tik nustatius servitutą atsakovės žemės sklype pagal UAB „Kadastrakis“ 2019 m. birželio 18 d. parengtą Servituto nustatymo planą. Ieškovų sklypas ribojasi ne tik su atsakovės žemės sklypu, bet ir su trečiųjų asmenų žemės sklypais. Byloje nėra jokių įrodymų, kad ieškovai svarstė ir kitus alternatyvius būdus patekti į savo sklypą per trečiųjų asmenų sklypus. Trečiųjų asmenų A. S. ir L. L., Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NZT) atstovės nurodytais duomenimis, į juos dėl servituto nustatymo ieškovai nesikreipė, kaip liudytojas buvo apklaustas UAB „Kadastrakis“ matininkas, taip pat nurodė, kad su besiribojančių sklypų savininkais dėl alternatyvių servitutų vietų nustatymo nebendravo ir tokios galimybės svarstomos nebuvo.
9. Ieškovų nurodomą aplinkybę, kad žemės sklype (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), kuris ribojasi su ieškovų sklypu pietuose, yra įrengta degalinė, todėl nustatyti kelio servitutą per šį žemės sklypą nėra jokios galimybės, paneigė išvadą byloje duodančios institucijos Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos (toliau – LAKD) atstovai, nurodę, kad servitutas degalinės teritorijoje nėra draudžiamas. Be to, trečiojo asmens NZT atstovė teisme taip pat nurodė, kad kol žemės sklypas, buvęs po degalinės pastatais, priklauso valstybei, NZT būtų svaršiusi servituto nustatymo per valstybinį žemės sklypą klausimą, tačiau į juos niekas nesikreipė, o valstybinis sklypas 2019 m. spalio 1 d. parduotas trečiajam asmeniui UAB „Viados NT“.
10. Teismo vertinimu, ieškovai nepaneigė atsakovės argumento, kad servitutas per sklypą (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), kuris ribojasi su ieškovų sklypu rytinėje pusėje, būtų racionalesnis už ieškovų prašomą nustatyti servitutą atsakovės sklype tiek faktine, tiek sąnaudų prasme. Ieškovų sklypo 2006 m. rugsėjo 15 d. abrisas patvirtina, kad servitutinis kelias per sklypą (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)) būtų apie 117,7 m ilgio, t. y. beveik dvigubai trumpesnis nei prašomas nustatyti servitutas pagal UAB „Kadastrakis“ 2019 m. birželio 18 d. planą, todėl spėjama, jog galimai būtų mažiau apribotos šio sklypo savininkų nei atsakovės nuosavybės teisės. Ieškovų argumentas, kad Gojaus gatvė yra per siaura ir dėl to netinkama planuojamam ieškovų sunkiasvorių transportui važinėti, nėra pakankamas išvada, kad šia Gojaus gatve ieškovų transportas negali važiuoti. Pagal atsakovės pateiktą Molėtų rajono savivaldybės administracijos Statybos ir žemės ūkio skyriaus vedėjo atsakymą Gojaus gatvė yra įtraukta į šios savivaldybės balansą ir tai yra vietinės reikšmės III kategorijos viešasis kelias Pagal Lietuvos Respublikos kelių įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 3 punktą vietinės reikšmės III kategorijos kelio juostos minimalus plotis yra 10 metrų. Jei Gojaus gatvė yra siauresnė, ieškovai turi pagrindą reikalauti platinti gatvę iki įstatymu nustatyto minimalaus tokio kelio pločio, kreipiantis į kelio savininką, kurio balanse šis kelias yra įtrauktas. Duomenų, kad ieškovai naudojo šią galimybę, byloje nėra. Net jei Gojaus gatvės platinimas ir pareikalautų papildomų išlaidų ar kitų sąnaudų, teismas pažymėjo, kad nėra pagrindo daryti išvadą, jog šios išlaidos ar kitos sąnaudos būtų žymiai didesnės nei ieškovams įsirengiant kelią atsakovės sklype, jei būtų patenkintas jų ieškiny.
11. Ieškovų nurodomas aplinkybes dėl padidėjusio triukšmo ir taršos, važiuojant Gojaus gatve, teismas vertino kaip neįrodytas. Ieškovai net nenurodė planuojamo naudojimosi servitutiniu keliu intensyvumo, todėl bent preliminarai spėti dėl jo poveikio aplinkai nėra jokios galimybės. Taip pat teismas atmetė ieškovų argumentą, kad racionaliau servitutą nustatyti atsakovės žemės sklype dėl to, kad ji sklype nevykdo ūkinės veiklos, Molėtų plento apsaugos zonoje jos vykdyti ir negalima, o trečiųjų asmenų sklype (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)) nėra ribojama statyba. Teismo vertinimu, nors atsakovė ir tretieji asmenys šiuo metu nevykdo veiklos, tačiau tai nereiškia, kad ši padėtis negali pasikeisti. Be to, žemės ūkio veikla Molėtų plento apsaugos juostoje nėra uždrausta, ji galima gavus kelio savininko leidimą (Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 19 straipsnis).
12. Teismas nustatė, kad atsakovės žemės sklypo vietoje, kurioje prašoma ieškiniu nustatyti servitutą, šiuo metu nėra nei jokio kelio, nei keliuko, t. y. toje vietoje yra medžiais apaugusi pieva, kur kadaise buvo dirbama žemė. Tai reiškia, kad tuo atveju, jei būtų patenkintas ieškiny ir ieškovai siektų įgyvendinti savo teisę naudotis servitutiniu keliu, jie toje vietoje turėtų įrengti maždaug 230 m ilgio ir 6,39 m pločio (12 m pločio ties Gojaus gatve) kelią, skirtą važiuoti sunkiasvoriams transporto priemonėms. Ieškovų pateiktas Sandėliavimo paskirties pastato (7.9) (duomenys neskelbtini) (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), statybos techninis projektas (kurio viena iš sudedamųjų dalių yra ir servitutinio kelio planas) patvirtina, kad servitutinio kelio vidurys nuo Molėtų plento asfaltuotos važiuojamosios dalies bus nutolęs 18,44 metro. Tokiu atveju servitutinis kelias pakliūtų į Molėtų plento kelio juostą, nes magistralinio kelio juostos minimalus plotis yra 39 m (Kelių įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 punktą). Magistralinio kelio juostoje jokie statiniai nėra leidžiami. Pagalkelių techninio reglamento KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“ 17 lentelę mažiausias atstumas nuo magistralinio kelio braiuno iki antžeminio statinio yra 30 metrų. Taigi servitutinio kelio įrengimas neatitiktų ir šio reikalavimo. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis teismas padarė išvadą, kad nėra pagrindo spėti, jog, net ir patenkinius ieškiny, ieškovai galėtų atsakovės žemės sklypo vietoje pagal UAB „Kadastrakis“ 2019 m. birželio 18 d. planą įsirengti savo pageidaujamo dydžio servitutinį kelią, t. y. kad šis planas apskritai yra įgyvendinamas.
13. Teismo vertinimu, ieškovai neįvykdė pareigos įrodyti, kad nėra kitų alternatyvių galimybių patenkinti ieškovų daikto naudojimo normaliomis sąlygomis poreikius ar kad tai neįmanoma be neproporcingai didelių sąnaudų. Bylos duomenimis, UAB „Kadastrakis“ planas dėl servituto nustatymo ir negali būti įgyvendintas. Ieškovai nėra išnaudoję visų objektyvių ir įmanomų galimybių, kad galėtų savo žemės sklypu tinkamai naudotis, kuo mažiau apribodami kito asmens nuosavybės teises ir interesus.
14. Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovų apeliacinį skundą, 2020 m. gruodžio 2 d. nutartimi paliko nepakeistą Utenos apylinkės teismo 2020 m. liepos 9 d. sprendimą, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
15. Teisėjų kolegija atmetė ieškovų argumentus, kad pirmosios instancijos teismas, pasisakydamas dėl atsakovės žemės sklype prašomo nustatyti servitutinio kelio atitikties įstatymo reikalavimams ir ieškovų galimybių tokią kelią įsirengti, peržengė ieškiny ribas. Kolegija pažymėjo, kad tokio pobūdžio bylose teismui tenka aktyvus vaidmuo. Nors LAKD atstovai teismo posėdžio metu nepaneigė galimybės nutiesti (išasfaltuoti) prašomą nustatyti servitutinį kelią, tačiau ar sklype būtų leista įrengti kelią, kaip inžinerinį statinį, neatsakė, nes tam reikalingas kreipimasis į direkciją ir tam tikri skaičiavimai. Dėl to kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad, net ir patenkinius ieškiny, kyla abejonių, ar būtų apgintos ieškovų teisės ir jie galėtų atsakovės žemės sklypo vietoje įsirengti pageidaujamo dydžio servitutinį kelią, t. y. kad šis planas būtų įgyvendinamas.
16. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo vertinimui, kad aplinkybė, jog šiuo metu atsakovės ir trečiųjų asmenų žemės sklypuose nėra vykdoma ūkinė veikla, nereiškia, kad ši padėtis negali pasikeisti, be to, matininkas ir ieškovai su besiribojančių sklypų savininkais dėl alternatyvių servitutų vietų nustatymo nebendravo. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovai siekia nustatyti sau palankiausią servitutą pagal savo projektuojamą statinį.
17. Būtent ieškovams tenka pareiga įrodyti, jog nėra kitų alternatyvių galimybių patenkinti jų daikto naudojimo normaliomis sąlygomis poreikius ar kad tai neįmanoma be neproporcingai didelių sąnaudų. Šiuo atveju byloje nėra įrodymų, kad prašomas nustatyti servitutas pagal UAB „Kadastrakis“ planą atsakovės žemės sklype yra vienintelė, racionaliausia ir mažiausiai kitų asmenų nuosavybės teises varžanti galimybė

normaliomis sąlygomis naudotis žemės sklypu pagal planuojamą vykdyti gamybinę veiklą. Ieškovai nei pirmosios instancijos teisme, nei apeliaciniu skundu nepaneigė atsakovės, trečiojo asmens NZT argumento, kad faktinė ir sąnaudų prasme racionali servitutas būtų per žemės sklypą (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), kuris ribojasi su ieškovo sklypu rytinėje pusėje

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

18. Kasaciniu skundu ieškovai prašo panaikinti Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 2 d. nutartį ir Utenos apylinkės teismo 2020 m. liepos 9 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškovo ieškinį patenkinti visiškai, priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

18.1. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas, kad ieškovo prašomas nustatyti servitutas atsakovės žemės sklype nėra vienintelė, racionaliausia ir mažiausiai kitų asmenų nuosavybės teises varžanti galimybė ieškovams normaliomis sąlygomis naudotis savo žemės sklypu pagal planuojamą jame vykdyti gamybinę veiklą, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos ir nepagrįstai išplėtė ieškovo įrodinėjimo ribas. Byloje nustatytos abi būtinos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.126 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos servituto nustatymo teismo sprendimu sąlygos: esant ieškovo ir atsakovės nesutarimui dėl kelio servituto nustatymo per jos žemės sklypą (pirmoji sąlyga), ieškovai neturi galimybės patekti į savo žemės sklypą ir tai yra objektyvi būtinybė nustatyti kelio servitutą tam, kad ieškovai galėtų naudotis savo žemės sklypu (antroji sąlyga). Konstatavus būtinumą nustatyti servitutą, atsizvelgiant į kasacinio teismo praktiką, turėjo būti sprendžiama, kuris servitutas (iš visų galimų alternatyvų) mažiausiai varžytų kito savininko teises. Ieškovo žemės sklypas yra apsuptas kitiems asmenims priklausančiais sklypais, todėl, esant neapibrėžiam alternatyvų nustatyti servitutą skaičiui, teismas turėtų nustatyti protingumo, teisingumo, sąžiningumo kriterijus atitinkančias ieškovo, prašančio nustatyti servitutą, įrodinėjimo ribas ir įrodinėjimo pareigą.

18.2. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas servituto nustatymo klausimą, pažeidė savininkų interesų pusiausvyros nustatant servitutą principą, nepagrįstai prioritetą suteikė atsakovės (jos vaikaitės / hipotetinio savininko) interesams, todėl nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo praktikos, kurioje nurodoma, jog turi būti ieškoma protingos dviejų savininkų (o ne kitų asmenų) interesų pusiausvyros (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283/2010). Teismas neatsizvelgė į tai, jog byloje nėra duomenų, kad atsakovės vaikaitė ateityje taps žemės sklypo savininke, kad ji ketina sklype vykdyti žemės ūkio veiklą, atsakovė tokios veiklos nevykdė nuo sklypo įsigijimo, dėl savo anžiaus nevykdys ir vėliau, be to, ieškovai prašo servitutą nustatyti toje atsakovės žemės sklypo dalyje, kuri patenka į kelių apsaugos zoną, kurioje žemės naudojimas apsunkintas specialiomis sąlygomis. Taip pat teismas turėjo atsizvelgti į tai, kad ieškovai gavo Europos Sąjungos paramą ketinamai vykdyti ūkinei komercinei veiklai savo žemės sklype.

18.3. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi ir savo sprendimą grindė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 23 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-200-916/2018 ir 2016 m. vasario 12 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-94-248/2016, kurių *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) skiriasi, nes šiose bylose nenustatytas objektyvus būtinumas servitutui, o remdamasis 2010 m. birželio 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-283/2010, kurios esminės teisiškai reikšmingos aplinkybės yra panašios, priėmė priešingą sprendimą.

18.4. Apeliacinės instancijos teismas padarytas išvadas grindė ne visapusišku bylos aplinkybių ir įrodymų vertinimu, bet abejonėmis ir prielaidomis dėl servitutinio kelio ilgio per trečiųjų asmenų ir atsakovės žemės sklypus, dėl servituto nustatymo plano įgyvendinamumo. Nors servitutinio kelio ilgis per trečiųjų asmenų žemės sklypą bus trumpesnis, teismas neatsizvelgė į kitas aplinkybes, t. y. jog servitutas būtų nustatytas per draudimais ir ribojimais neapsunkintą žemės sklypą, o atsakovės žemės sklypo dalyje bet kuriuo atveju teisės vykdyti veiklą yra žymiai apribotos. Kelio projektą LAKD svarstytų tam tikslui sudaryta specialistų komisija, todėl teismui negalėjo spręsti dėl servituto nustatymo plano įgyvendinamumo. Net jeigu teismo sprendimu nustatytas servitutą kiltų bet kokių sunkumų, nebūtų jokių kliūčių šiuos sunkumus išspręsti po servituto nustatymo CK 4.112 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta tvarka (kreipiantis į teismą dėl servituto pakeitimo).

18.5. Apeliacinės instancijos teismas neįvertino aplinkybės, kad byla susijusi su viešuoju interesu, nes ieškovams egzistuoja objektyvus poreikis patekti į savo sklypą, kad jie galėtų įdiegti inovatyvias, Pabaltijo valstybėse analogų neturinčias technologijas ir vykdyti gamybinę veiklą, kuri būtų naudinga daugeliui.

19. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundą atmesti ir skundžiamus teismų procesinius sprendimus palikti nepakeistus, priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

19.1. Ieškovai neįrodė ir neįrodinėjo, kad nėra kitos protingos alternatyvos patekti į ginčo sklypą, nepateikė jokių skaičiavimų, jog nustatytas servitutas per kitus sklypus, jie patirtų neproporcingai dideles sąnaudas. Kai yra keli galimi servitutų variantai, ieškovai turi parinkti tą, kuris sukelia mažiausiai nepatogumų tamaujančiojo daikto savininkui (pvz., kuris servitutas yra trumpiausias ir pan.), taip pat turi kreiptis į to daikto savininką. Šiuo atveju ieškovai net nesikreipė į kitus sklypų savininkus, tik į atsakovę, siūlydami sumokėti atsakovei už 14,56 aro plotą 50 Eur, nes toks pateikimas į savo sklypą jiems patogias.

19.2. Ieškovai nepagrįstai nurodo, kad teismas rėmėsi hipotetinio savininko interesais. Atsakovės vaikaitė (atstovė) turi ketinimų atsakovės žemės sklype pradėti vykdyti gėlių auginimo verslą, kuris Molėtų plento apsaugos juostoje nėra uždraustas, ši veikla galima gavus kelio savininko leidimą (Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 19 straipsnis), be to, vaikaitė veiklą vykdys atsakovės naudai. Tai patvirtina atsakovės jos atstovei L. R. 2019 m. rugsėjo 24 d. išduotas notarinės formos įgaliojimas, pagal kurį L. R. gali atlikti iš esmės visus su atsakove ir jos turtu susijusius veiksmus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl savininkų interesų balanso užtikrinimo nustatant servitutą

20. Servitutas – tai teisė į svetimą nekilnojamąjį daiktą, suteikiama naudotis tuo svetimu daiktu (tarnaujančiuoju daiktu), arba to daikto savininko teisės naudotis daiktu apribojimas, siekiant užtikrinti daikto, dėl kurio nustatomas servitutas (viešpataujanciojo daikto), tinkamą naudojimą ([CK 4.111 straipsnio 1 dalis](#)). Tačiau, servitutas yra išvestinė daiktinė teisė, suteikianti galimybes jos turėtojui naudotis svetimu daiktu. Pagal [CK 4.124 straipsnio 1](#) dalį servitutą gali nustatyti įstatymai, sandoriai ir teismo sprendimas, o įstatymo nustatytais atvejais – administracinis aktas.
21. [CK 4.126 straipsnio 1](#) dalyje nustatyta, kad teismo sprendimu servitutas nustatomas, jeigu savininkai nesusitaria, o nenustačius servituto nebūtų įmanoma normaliomis sąnaudomis daikto naudoti pagal paskirtį. Servitutas [CK 4.126 straipsnio](#) pagrindu nustatomas esant dviem sąlygoms: kai yra savininkų nesutarimas ir būtinybė nustatyti servitutą tam, kad viešpataujanciojo daikto savininkas galėtų naudoti daiktą pagal paskirtį.
22. Servituto santykiai grindžiami bendraisiais civilinių santykių subjektų lygiateisiškumo, nuosavybės neliečiamumo, proporcingumo principais ([CK 1.2 straipsnis](#)), kurie, be kito, reiškia, kad nustatant servitutą turi būti užtikrinta teisinga viešpataujanciojo daikto ir daiktų, kuriuos prašoma nustatyti kaip tarnaujančiuosius, savininkų interesų pusiausvyra (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-2-1075/2019](#), 19 punktas).
23. Nuosekliai išplėtotoje kasacinio teismo praktikoje dėl servitutų nustatymo nurodoma, kad servitutas priverstinai gali būti nustatytas tik tokiu atveju, kai jis yra objektyviai būtinas, t. y. būtų dėl servituto nustatymo nagrinėjantys teismai pirmiausia turi įvertinti, ar daikto savininkas, įgyvendindamas savo nuosavybės teisę ir siekdamas, kad dėl daikto tinkamo naudojimo būtų nustatytas servitutas, išnaudojo visas objektyvias ir įmanomas galimybes, kad nuosavybės teisę būtų galima įgyvendinti neapribojant kitų savininkų teisių ir interesų. Atsižvelgiant į nuosavybės teisės svarbą, nuosavybės teisės ribojimas pateisinamas tik esant svarbioms priežastims ir nėra pagrindo taikyti servitutą ir riboti kito (tarnaujančiojo daikto) savininko nuosavybės teisę vien todėl, kad savininkas, siekiantis servituto nustatymo, nori naudotis svetimu daiktu, nes jam taip yra naudingiau ar patogiau. Servituto būtinybei pagrįsti esminę reikšmę turi tai, kad nėra kito tinkamo nuosavybės teisės naudojimo būdo, kaip tik apriboti kito asmens nuosavybės teisę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-285-415/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika; 2018 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-200-916/2018](#), 23 punktas).
24. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad servituto santykiai reglamentuojami laikantis minimalaus savininko teisių ribojimo principo; servitutu gali būti suteikiamos tik tokios teisės, kurios yra objektyviai būtinos viešpataujajam daiktui naudoti pagal jo paskirtį. Viešpataujanciojo daikto savininkui negali būti suteikiamos teisės, neatitinkančios šių kriterijų, tokių teisių suteikimas prieštarautų interesų derinimo ir proporcingumo principams ir reikštų nepagrįstą tarnaujančiojo daikto savininko teisių suvaržymą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-260-687/2019](#) 18 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
25. Kasacinio teismo praktikoje taip pat pažymima, kad proporcingumo ir interesų derinimo principai sprendžiant servituto nustatymo klausimą gali būti svarbūs ir kitu aspektu – kai esant keliems alternatyviems variantams reikia parinkti, kuriam iš tarnaujančiųjų daiktų nustatyti servitutą. Tokiu atveju teismas turi parinkti tokį servitutą, kuris mažiausiai suvaržo tarnaujančiojo daikto savininko teises; tos pačios taisyklės turi būti laikomasi ir tada, kai sprendžiama dėl skirtingiems savininkams priklausančių tarnaujančiųjų daiktų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-283/2010](#)).
26. Rungimosi civiliniame procese principas ([CPK 12 straipsnis](#)) lemia tai, kad įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant tenka įrodinėjamų aplinkybių nustatymu suinteresuotoms šalims. Pagal bendrąją įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę, įtvirtintą [CPK 178](#) straipsnyje, būtent asmeniui, reikalaujančiam servituto nustatymo, tenka įrodinėjimo našta ir pareiga įrodyti, kad nėra kitų alternatyvių galimybių patenkinti ieškovo daikto naudojimo normaliomis sąlygomis poreikius ar kad tai neįmanoma be neproporcingai didelių sąnaudų, tenka servituto prašančiam asmeniui ([CPK 12](#) ir [178](#) straipsniai) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutarties byloje Nr. 3K-3-94-248/2016 14 punktą; 2021 m. sausio 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-181-695/2021 57 punktą).
27. Byloje nėra ginčo, kad ieškovai neturi galimybės kitaip naudoti savo nuosavybės, kaip tik nustačius servitutą viename iš besiribojančių gretimų žemės sklypų. Ieškovų žemės sklypas (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)) yra apsuptas atsakovei ir tretiesiems asmenims priklausančių žemės sklypų, su jokia keliu ieškovų sklypas nesiriboja – šiaurėje ieškovų žemės sklypas ribojasi su atsakovei priklausančiu žemės sklypu (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), pietinėje pusėje – su trečiajam asmeniui UAB „Viados NT“ priklausančiu žemės sklypu, rytuose ribojasi su tretiesiems asmenims Ž. M., E. G. ir kt. priklausančiu žemės sklypu (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)), o pietryčiuose – su tretiesiems asmenims L. L. ir A. S. priklausančiu žemės sklypu (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)).
28. Kasaciniame skunde iš esmės keliamas klausimas yra susijęs su tuo, ar teisingai teismai nusprendė, kad asmuo, prašantis teismo nustatyti servitutą, turi pareigą pagrįsti, jog jo prašomas konkretaus kito savininko nuosavybės teisių ribojimas servitutu yra geriausia alternatyva iš pasirinkimo variantų, t. y. kad ieškovų prašomas nustatyti servitutas yra mažiausiai kurio nors kito savininko teisės ribojanti ir labiausiai savininkų interesų balansą užtikrinanti būtina priemonė.
29. Teismai nustatė, kad ieškovai prašymą nustatyti servitutą atsakovei priklausančiame žemės sklype grindė tokiais aplinkybėmis: nustačius servitutą atsakovės žemės sklype, jos kaip savininkės teisės nukentėtų mažiau nei kitų gretimų sklypų savininkų, nes atsakovės žemės sklypas yra kelių apsaugos zonoje, todėl galimybės šioje žemėje vykdyti veiklą yra apribotos; siūlomas nustatyti kelio servitutas yra minimaliai nutolęs nuo pagrindinio kelio, todėl nebus daromas papildomas taršos ir triukšmo poveikis aplinkinėms teritorijoms; įvažiuoti į ieškovų sklypą per kitus gretimus sklypus yra neįmanoma arba juose nėra ribojama statyba, dėl to kelio servitutas varžytų šio sklypo savininko teises labiau, nei pasiūlytas kelio servitutas varžys atsakovės nuosavybės teises; gatvė, nuo kurios galėtų būti nustatytas trumpiausio atstumo servitutas, yra siaura ir smėlinga, netinkama važiuoti.
30. Nesutikdama su ieškovų argumentais atsakovė įrodinėjo, kad ieškovai prašo nustatyti neprotingai ilgo ir pernelyg didelio pločio servitutą būtent per atsakovės žemės sklypą, siekdami išimtinai sau patogiausio būdo patekti į savo žemės sklypą. Atsakovės teigimu, mažiausiai kitų asmenų teises suvaržytų ir labiausiai gretimų sklypų savininkų interesų pusiausvyrą atspindėtų kelio servituto nustatymas trečiųjų asmenų sklypuose (per trečiajam asmeniui UAB „Viados NT“ priklausančių sklypą, kuriame yra degalinė, arba tretiesiems asmenims priklausančių sklypą,

patenkant į jį per Gojaus gatvę), nes tokių servitutų ilgis būtų žymiai trumpesnis nei nustatant servitutą atsakovės žemės sklype.

31. Tiek pirmosios, tiek ir apeliacinės instancijos teismai, ištyrę bylai reikšmingas aplinkybes, nusprendė, kad nors ieškovų siūlomas servitutas ir atitinka objektyvaus būtinumo reikalavimą, tačiau prašomas nustatyti atsižvelgiant į pačių ieškovų patogumą, o ne į siekį ieškoti geriausio balanso tarp skirtingų nuosavybės turėtojų interesų. Teismai padarė išvadą, kad ieškovai neįrodė, jog prašomas nustatyti servitutas atsakovės žemės sklype yra vienintelė, racionaliausia ir mažiausiai kitų asmenų nuosavybės teises varžanti galimybė. Iš esmės teismai, pritardami atsakovės argumentams, konstatavo, kad servituto nustatymas atsakovės sklype neproporcingai apsunkintų atsakovės nuosavybės teises, tuo tarpu ieškovų pateikimas į jų nuosavybės teise valdomą žemės sklypą kitų asmenų teises galimai ribotų mažiau, jeigu būtų pasinaudota vietinės reikšmės III kategorijos viešuoju keliu – Gojaus gatve ir tretiesiems asmenims priklausančio žemės sklypo (kadastro Nr. (duomenys neskelbtini)) dalimi, besiribojančia su ieškovų žemės sklypu. Tokiu atveju kelio servitutas būtų apie 117,7 m ilgio, t. y. beveik dvigubai trumpesnis nei prašomas nustatyti servitutas. Teismų vertinimu, tokio servituto nustatymas labiau atitiktų proporcingumo, civilinių teisinių santykių lygiateisiškumo ir savininkų interesų pusiausvyros principus bei geriau atspindėtų skirtingų savininkų interesų balansą. Be kita ko, teismai, atsižvelgdami į byloje pateiktą Molėtų rajono savivaldybės administracijos Statybos ir žemės ūkio skyriaus vedėjo atsakymą, atkreipė dėmesį, kad tuo atveju, jei Gojaus gatvė, kaip teigia ieškovai, yra per siaura, yra pagrindas kreiptis į kelio savininkę (Molėtų rajono savivaldybės administraciją) dėl kelio platinimo iki įstatyme nustatyto tokio kelio pločio. Tačiau, teismų nustatytais duomenimis, ieškovai nesikreipė nei į trečiuosius asmenis dėl kelio servituto jiems priklausančiame žemės sklype, nei į savivaldybę dėl Gojaus gatvės platinimo galimybių.
32. Taigi, teismai, ištyrę ir įvertinę šalių pateiktus įrodymus, priėjo prie pagrįstos išvados, kad labiau racionalumo kriterijų atitinkanti alternatyva, nors ji ieškovams ir ne tokia patogi kaip naudotis atsakovės turtu, egzistuoja. Ieškovų prašomas nustatyti servitutas neužtikrintų skirtingų savininkų interesų pusiausvyros, proporcingumo principų, todėl teismai vertino, kad nėra teisinio pagrindo nustatyti servituto atsakovei priklausančiame žemės sklype. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad tokia išvada atitinka tiek pirmiau aptartą servituto nustatymo teismo sprendimu teisinį reglamentavimą, tiek nuosekliai kasacinio teismo formuojamą praktiką dėl ieškovo pareigos pagrįsti, kad jo prašomas servitutas yra vienintelė proporcingiausia galimybė naudotis daiktu, ir dėl savininkų intereso balanso sprendžiant dėl servituto nustatymo.
33. Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su kasacinio skundo argumentu, kad apeliacinės instancijos teismas privalėjo vertinti tik ieškovų ir atsakovės, kurios žemės sklype ieškovai prašė nustatyti servitutą, interesus, o ne visų kitų žemės sklypų, su kuriais taip pat ribojasi ieškovų sklypas, savininkų interesus.
34. Nuosavybės teisė yra suprantama kaip teisė savo (savininko) nuožūra, tačiau nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti ([CK 4.37 straipsnio](#) 1 dalis). Taigi, visų pirma savininkas savo teises gali įgyvendinti tik tokiu būdu, kad nepažeistų galiojančių įstatymų reikalavimų. Be to, savininko nuosavybės teisių įgyvendinimas yra neatskiriamas nuo pareigos nepažeisti kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų. Kaip minėta, servituto nustatymas taip pat yra daikto savininko nuosavybės teisės suvaržymas, kitaip tariant, apribojimas daikto savininko teisės naudotis daiktu.
35. Kaip jau nurodyta, civiliniai santykiai reglamentuojami vadovaujantis, be kita ko, subjektų lygiateisiškumo, proporcingumo ir teisėtų lūkesčių principais, kurie aktualūs ir sprendžiant servituto nustatymą ([CK 1.2 straipsnio](#) 1 dalis). Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad civiliniams teisiniams santykiams būdingas skirtingų subjektyvių interesų egzistavimas ir kartu yra neišvengiama konkurencija tarp tokių interesų, o pirmiau įvardytų principų, kuriais, be kitų, grindžiami civiliniai teisiniai santykiai, taikymas reikalauja užtikrinti, kad, konkuruojant dviem skirtingiems subjektyviams interesams, būtų pasiekta tinkama, protinga tokių interesų pusiausvyra (tiek, kiek tokios pusiausvyros užtikrinimas yra objektyviai įmanomas), kad vienas interesas nebūtų suabsoliutintas ir be pagrindo iškeltas virš kito konkuruojančio intereso (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-298-695/2019](#), 25 punktas). Be to, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pabrėžiama, kad visais atvejais servituto teisė yra mažesnė už savininko teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-374/2013](#)).
36. Nagrinėjamoje byloje teismai, sprenddami dėl ieškovų reikalavimo nustatyti servitutą atsakovės nekilnojamajam daiktui pagrįstumo, nepažeisdami minėtų principų reikalavimų ir kasacinio teismo praktikos, pagrįstai nusprendė, kad toks ieškovų reikalavimas, kaip neatitinkantis racionalumo kriterijaus, negali būti tenkinamas. Remdamiesi bylos medžiaga, teismai nustatė, kad yra potenciali galimybė užtikrinti ieškovų, kaip savininkų, tinkamą teisių įgyvendinimą mažiau kitų nuosavybės turėtojų teises ribojančiomis priemonėmis, t. y. nustatant servitutą kitoje, nei prašoma ieškinyje, vietoje.
37. Šiame kontekste pabrėžina, jog būtent pareiga įrodyti, kad nėra kitų alternatyvių galimybių patenkinti ieškovo daikto naudojimo normaliomis sąlygomis poreikius ar kad tai neįmanoma be neproporcingai didelių sąnaudų, tenka servituto prašančiam asmeniui (žr. šios nutarties 26 punktą). Kasacinio teismo praktikoje taip pat išaiškinta, kad ieškinio dėl servituto nustatymo pagrindą sudaro, be kitų, servituto dydžio ir vietos aplinkybės – jo matmenys, konfigūracija, išsidėstymas ir kiti duomenys. Jie atvaizduojami plane (scheme), kuris yra būtinoji ieškinio dalis (priedas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-347-695/2017, 36–37 punktai). Atsižvelgiant į tai, kad servitutas, kaip nuosavybės suvaržymas, turi būti tikslus ir aiškus, tai jis nustatomas pagal pateiktą planą, kuris grafiškai atvaizduoja būtinų apribojimų dydį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-181-695/2021](#), 33 punktas).
38. Konstatavus, jog ieškovai nepagrindė, kad, be jų prašomo nustatyti servituto pagal jų pateiktą prašomą planą, nėra kitų alternatyvių galimybių patenkinti ieškovų žemės sklypo naudojimo normaliomis sąlygomis poreikius, o alternatyvaus reikalavimo nustatyti servitutą kitoje, nei ieškinyje nurodytoje, vietoje, pateikiant konkrečias kitos galimos servituto alternatyvos pagrindą sudarančias aplinkybes, ieškovai apskritai neteikė, darytina išvada, jog teismams nebuvo pagrindo spręsti dėl servituto nustatymo kitoje, nei ieškinyje nurodytoje, vietoje.
39. Ieškovai kasaciniame skunde taip pat nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 23 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-200-916/2018](#) ir 2016 m. vasario 12 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-94-248/2016](#), kurių *ratio decidendi* skiriasi.
40. Kasacinis teismas yra ne kartą nurodęs, kad teismas, nagrinėdamas bylas, aiškina ir taiko teisės normas *a priori* (iš anksto, nepatikrinus faktų), o konkrečioje byloje, atsižvelgdamas į konkrečios bylos faktines aplinkybes ir šias siedamas su taikytina teisės norma. Todėl kiekvienas

teismo pateiktas teisės aiškinimas gali ir turi būti suprantamas bei aiškinamas tik konkrečios bylos kontekste, nes šis aiškinimas yra ne aiškinimas *a priori*, o teismo sprendimo konkrečioje byloje *ratio decidendi*. Vadinas, kitoje byloje pateiktas teismo taikytinos teisės aiškinimas gali būti taikomas tik tada, kai konkrečios bylos esmės faktinės aplinkybės, lemiančios vienos ar kitos normos taikymą, yra tapačios ar iš esmės panašios (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-382-421/2017](#), 26 punktas; 2018 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-193-969/2018](#), 31 punktas).

41. Nors aptariamose kasacinio teismo nutartyse bylų faktinės aplinkybės nėra visiškai analogiškos nagrinėjamai bylai, teisėjų kolegija, nesutikdama su ieškovų nurodytu argumentu, pažymi, kad teismai pagrįstai atsižvelgė į šiose bylose pateiktą aktualų išaiškinimą, jog potencialiai viešpatuojančiojo daikto savininko patogumo aspektas nėra ir negali būti kriterijus nustatyti servitutą ar jo nenustatyti, taip pat nustatyti tai, kurioje vietoje jis turi būti. Šis aspektas iš esmės yra svarbus kiekvienu atveju sprendžiant servituto nustatymą, be to, išplaukia iš pirmiau aptarto servituto nustatymą reglamentuojančio teisinio reguliavimo, įtvirtinančio savininkų interesų balanso, mažiausios servituto apimties ([CK 4.112 straipsnio](#) 2 dalis), viešpatuojančiojo daikto naudojimo pagal paskirtį poreikių ([CK 4.112 straipsnio](#) 3 dalis), kuo mažesnių nepatogumų tarnaujančiojo daikto savininkui sukėlimo ([CK 4.113 straipsnio](#) 1 dalis) svarbą, todėl teismai nepažeidė proceso teisės normų.
42. Šiuo atveju teisėjų kolegija nusprendžia, kad nėra pagrindo nesutikti su teismų išvada, jog ieškovų prašomu nustatyti servitutą per atsakovės žemės sklypą yra siekiama jiems palankiausio servituto, kuris būtų patogusias ieškovų sklype projektuojamo statinio sprendiniams. Tačiau iš teismų procesiniuose sprendimuose nurodytų motyvų matyti, kad teismai analizavo galimybes nustatyti servitutą tiek tretiesiems asmenims, tiek atsakovei priklausančiuose žemės sklypuose. Teismų išvada, kad egzistuoja racionalesnė, labiau savininkų nuosavybės teisių įgyvendinimo proporcingumą atitinkanti galimybė, kurios ieškovai neišnaudojo, grindžiama byloje surinktais rašytiniais dokumentais, šalių ir liudytojų paaiškinimais, kitais įrodymais, todėl nėra pagrindo daryti išvadą, kad teismai nevisapusiškai ir neišsamiai ištyrė bylos faktines aplinkybes.
43. Teisėjų kolegija, apibendrindama išdėstytus argumentus, konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai išaiškino ir taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias servituto nustatymą teismo sprendimu, ir proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodymus ir įrodinėjimą, pagal byloje nustatytas aplinkybes, nepažeidė pirmiau nurodytų teisės normų, todėl nėra pagrindo naikinti teismų priimtus procesinius dokumentus pagal kasaciniame skunde nurodytus argumentus ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

44. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies. Kasacinį skundą atmetus, ieškovų kasaciniame teisme turėtas bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos ([CPK 93 straipsnis](#)).
45. [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio ([CPK 98 straipsnio](#) 2 dalis).
46. Atsakovė prašo priteisti iš ieškovų 600 Eur išlaidų advokato pagalbai, patirtų rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, atlyginimą. Šioms išlaidoms pagrįsti pateikė 2021 m. kovo 1 d. pinigų perdavimo–priėmimo kvitą, tačiau nepateikė jokių kitų įrodymų (pvz., sąskaitos), pagrindžiančių, kad atsiskaityta būtų už teisinės paslaugas (atsiliepimo rengimą), kurios yra susijusios su advokato pagalba šioje byloje, todėl šios išlaidos vertintinos kaip nepagrįstos ir jų atlyginimo klausimas nespręstinas ([CPK 98 straipsnio](#) 1 dalis).
47. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugsėjo 9 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 42,85 Eur tokių išlaidų. Šių išlaidų atlyginimas valstybei lygiomis dalimis priteistinas iš kasacinį skundą padavusių ieškovų po 21,43 Eur ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 2 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovo A. S. (a. k. (duomenys neskelbtini)) ir ieškovės E. S. (a. k. (duomenys neskelbtini)) valstybei po 21,43 Eur (dvidešimt vieną Eur 43 ct) su procesinių dokumentų įteikimu susijusių išlaidų atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejevski

Egidija Tamošiūnienė

